

100 aastat rakenduslikke soouuringuid Toomal

Kai Kimmel

Tooma Sookatsejaam 1910

- 1908 loodi Balti Sooparanduse Selts
- Seltsi esimees: Kärde mõisa omanik Victor von Stackelberg
- 1910 ostis Selts Selli mõisalt Tooma talu

Sookatsejaam 1910-1914

- Eesmärk: uurida ja anda praktilist eeskju, kuidas rajada ja majandada soodes kulturniite- ja karjamaid st edendada sookultuuri
- Süstemaatiliste maaparandusalaste teaduslike uuringute algus: 1911rajati madalsoo kuivendamiseks 8 ha latt- ja savitorudrenaaži katsesüsteeme, mis oli esimene kuivenduskatse kogu Vene impeeriumis
- 1910-11 Männikjärve rabas ja madalsoos tehtud turbalasundi uuringud, mille põhjal selgitati soo arengulugu, olid esimesed taolised Eestis

Arved von Vegesack

- Dr phil “magna cum laude” keemias
Göttingenis
- 1910-1914 Tooma sookatsejaama juhataja
- “Mitteilungen des Baltischen Moorvereins”
- Jaama ala uuringud
- Katsealade rajamine
- Praktiliste sookursuste korraldamine

Sookatsejaama juhataja maja 1913

Katsejaamast sooinstituudiks

- Eestimaa Sooparanduse Selts
- 1921-1940 jaama juhatajaks Leo Rinne
- Maaparanduse ja sookultuuri uurimis-, õppe- ja nõuandekeskus
- Soomuuseum, raamatukogu
- Ajakiri “Sookultuur” (1923-1940, 19 numbrit)
- Suvised sooharijate päevad (1927-1940)
- 1928 Tooma sooharimiskool (maaparanduse ja sookultuuri kool)
- 1938 Tooma Soouurimis- ja Katseinstituut e Tooma sooinstituut

Professor Leo Rinne (1892...1976)

Leo Rinne (1892-1976)

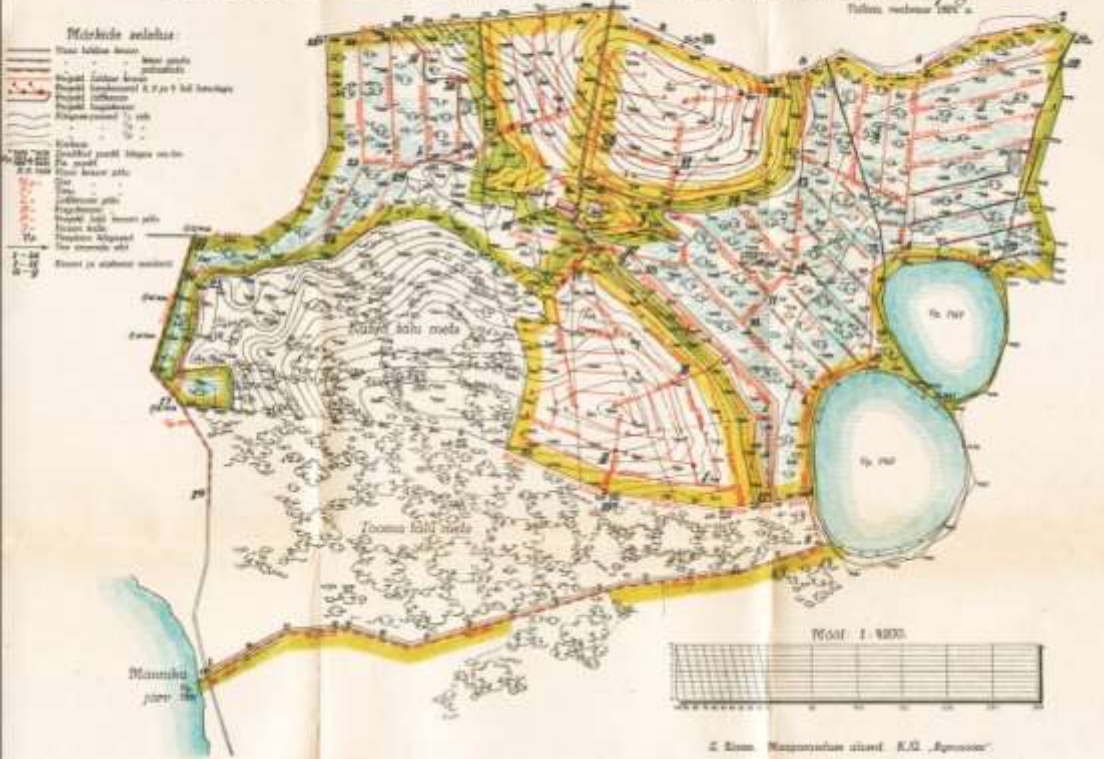
- Esimese Eesti Vabariigi tuntuim maaparandusteadlane
- 1921-1940 Tooma sookatsejaama juhataja
- 1924-1944 Tartu Ülikooli Põllumajandusteaduskonna maaparanduse ja geodeesia õppetooli dotsent ja hiljem samanimelise instituudi juhataja, professor
- Uurimistöökultuuri alal
- 1927 doktoriväitekiri *Eesti madal-soode kõlbulikkusest põllumajanduslikuks taimekasvatuseks*
- Toimetas 1923...1940 tootmis-teaduslikku ajakirja *Sookultuur*

Eestimaa Sooparanduse Sellsi Tooma Sockalsejaama Maaparanduse-eelplaan

„Lõhised Bureau für Landeskultur“ ja hil-äärha N. Goss'i viililööde järelse projektseemud hil-äärha: *Ad. Lehting*
Tõlitud aastas 1922 a.

Tooma sookool 1928-1944

Tooma sookool

- Omanäoline õppeasutus, andis tugeva teoreetilise ja praktilise hariduse maaparanduse alal
- Kokku 181 õpilast, lõputunnistus sai 116
- Maaparandusmeistrina lõpetas kooli 1930-1941 kokku 41 inimest

- Kooli juhatajad olid:
Nikolai Roosa
(Enn Terasmäe)
1928-1936
ja Oskar Klimberg
(Ojaveer)
1936-1944

Enn Terasmäe perekonnaga

TOOMA MEESEDOO - DIRIGENT LINDA RAAL.

Osvald Ojaveer keemialaboris

Paul William Thomson (1892-1957)

Eesti palünoloogia rajaja, meetodi üks esimesi kasutajaid maailmas

Töötas 1923-1939 suvekuudel
Tooma Sookatsejaama botaanikuna

1928-1932 õpetas Tooma
Sooharimiskoolis keemiat,
soobotaanikat ja soogeoloogiat

1928-1939 Tartu Ülikooli geoloogia
ja paleontoloogia eradotsent

Teaduste Akadeemia Instituut Toomal

- 1944 alustas Tooma Sooinstituut uuesti tegevust
- 1949-1956 ENSV TA Maaparanduse ja Sookultuuri Teadusliku Uurimise Instituut
- Toomal töötasid:
  - soode uurimise sektor
  - söödatootmise sektor
  - tootmiskatsete grupp katsemajandiga
- Toomal kogutud materjalide põhjal sai d 10 teadurit kandidaadikraadi

Tooma katsebaas

- 1956 Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi Tooma katsebaas
- Peamiseks keskuseks Kärde
- Kui 1960 koondus Maaviljeluse Instituut Sakku, algas katsebaasis uurimistegevuse taandumine
- Soode uurimise sektor lõpetas tegevuse
- 1974 liideti katsebaas Jõgeva näidissovhoosiga
- 1987 lõpetas tegevuse kultuur-rohumaade uurimisgrupp

Tooma soohüdroloogiajaam 1950

Soode ökosüsteemi uuringud

Endla looduskaitseala 1985

Olulisemad uurimisteemad:

- Kliimamuutuste mõju soode struktuurile ja talitlusele;
- Raba taimkatte ja mikroreljeefi seosed rabalaama hüdromorfoloogiaga;
- Raba akrotelmi hüdrofüüsikalised omadused;
- Mudaälveste kujunemine ja arengudünaamika ning tähtsus raba ökosüsteemis

Täna kuulamast!